

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовано комисију: Наставно-научно вијеће Филозофског факултета Бања Лука

Датум именовања комисије: 14.06.2018. године

Број одлуке: 07/3.1085-4/18

Састав комисије:

1. Илић Миле	редовни професор	Општа педагогија, Дидактика и Методика разредне наставе
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Вучковић Дијана	доцент	Методика наставе српског језика и књижевности
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Никшићу		члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Мићић Вишња	доцент	Методика наставе српског језика и књижевности
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Учитељски факултет Универзитета у Београду		члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Желимир (Живко) Драгић
2. Датум рођења: 06.04.1988. Мјесто и држава рођења: Бања Лука, РС-БиХ

II.1 Основне студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Учитељски студиј

Звање: Професор разредне наставе

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Учитељски студиј

Звање: Мастер разредне наставе

Научна област: Друштвене науке

Наслов завршног рада: Брзина читања и школски успјех ученика у разредној настави

II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Учитељски студиј – докторске студије из Методике разредне наставе

Број ЕЦТС до сада остварених: Просјечна оцјена током студија:

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Пић, М., Milutinović, Lj., <u>Dragić, Ž.</u> (2014). Razvoj kritičkog mišljenja učenika recepcijom bajke u razrednoj nastavi. U Zborniku Kritičko mišljenje-faktor razvoja nauke i društva (knjiga 13). Banja Luka: Filozofski fakultet, 255-268.	Прегледни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Podsticanje kritičkog mišljenja učenika jedno je od ključnih obilježja efikasne nastave. Kritičko mišljenje i njegovanje kritičnosti predstavljaju ključne komponente intelektualnog osamostaljivanja učenika u procesu sticanja, preispitivanja, produbljivanja i kreativne primjene znanja. U radu su analizirane mogućnosti korišćenja recepcije bajke u svrhu razvijanja i podsticanja kritičkog mišljenja učenika razredne nastave. Bajka je oduvijek privlačila čitaoce, djecu i odrasle, svojom kompleksnošću i izuzetnom snagom. Akcenat u ovom radu je stavljen na funkcionalno-kreativne vježbe, recepciju bajke i razvoj kritičkog promišljanja učenika u razrednoj nastavi srpskog jezika.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> <u>ДА</u> НЕ ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	JeŃiћ, С., <u>Dragiћ, Ж.</u> (2014). Реализација и иновирање наставе природе и друштва у дигиталном добу. У Зборнику <i>Културни идентитет у дигиталном добу</i> . Зеница: Филозофски факултет, 765-771.	Стручни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i> У раду је сагледана традиционална и савремена настава природе и друштва. Приказани су најзначајнији постулати наставе природе и друштва у периоду када је она углавном реализована предавањима учитеља, те слабости и предности исте. У последњим деценијама развијало се схватање да је наставу уопште, па тако и наставу природе и друштва, потребно унаприједити, да би она била (ако не испред времена) у корак са временом. Посљедица тог схватања и промишљања јесу иновативни модели рада и наставни системи који су у настави природе и друштва итекако примјењиви. У овом раду је представљена компарација традиционалне и савремене наставе природе и друштва, са освртом на реализацију појединих садржаја природе и друштва, а на крају је приказан значај мултимедијалних средстава за квалитет и квантитет знања о природи и друштву.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА <u>НЕ</u> ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
3.	JeŃiћ, С., <u>Dragiћ, Ж.</u> (2015). Математичка радионица у функцији популаризације разредне наставе математике. У Зборнику <i>Методички аспекти наставе математике III</i> . Јагодина: Педагошки факултет, 143-157.	Стручни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i> Разредна настава математике игра кључну улогу у разумијевању математике, али и у каснијем „квалитетнијем“ учењу математике. Мањи је број оних ученика који показују</p>		

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публикацији научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

интересовање за учење математике, а истовремено већи број је оних који математику доживљавају као "баук", показују, или доказују одређене пропусте у њеном почетном учењу. Није све тако лоше, како једни говоре, али није све ни на задовољавајућем нивоу, како ће други рећи. У сваком случају, може бити боље. Потребно је креирати нове приступе, тј. стварати нове трендове математичког учења на млађем основношколском узрасту. У овом раду сагледане су математичке радионице у разредној настави математике, њихово теоријско одређење, и примјери практичне реализације. Настојање је да се покаже да се путем математичке радионице у разредној настави може популаризовати почетна настава математике, да се њени садржаји могу учити и савлађивати на прихватљив и ученицима занимљив начин. У раду су наглашени значај радионице у развијању математичког мишљења, кооперативности и креативности ученика у раду и припремање математичке радионице од стране учитеља.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА   НЕ   ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
4.	Илић, М., Драгић, Ж., Јењић, С. (2015). Утицај брзине читања на успјех ученика млађег школског узраста из српског језика. <i>Учење и настава</i> , Vol. I, бр. 4, 689-704.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржине:

Процеси читања и разумијевање прочитаног текста имају посебну улогу на млађем школском узрасту. Ти процеси рационализују информисање и учење, омогућавају одржавање мотивације ученика за школским учењем, те омогућавају постизање максимално могућих школских постигнућа. У савременим цивилизацијским условима људи користе писани материјал, па зато дјеца и млади треба да буду обучени да тачно, довољно брзо и са разумијавањем читају. Иако је о феномену читања исказано мноштво различитих мишљења и ставова, још увијек се у теорији и наставној пракси тежи за његовим освјетљавањем, а све у циљу његовог унапређивања.

Читање се несумњиво убраја међу најинтезивније кориштену ученичку активност, тј. стваралачку активност која се стиче, изграђује и систематично развија у наставном процесу, али и касније. Рад је прилог педагошко-психолошком заснивању и стручно-методичком расвјетљавању услова, динамизама, процеса, исхода и других димензија читања. У емпиријском истраживању установљена је значајна повезаност између брзине читања и разумијевања прочитаног текста са школским постигнућима ученика трећег разреда основне школе из српског језика, што може бити инспиративно у компетентном унапређивању усмјереног и критичког читања, а тиме и побољшања школских постигнућа ученика у настави српског језика, а и у осталим наставним предметима.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА   НЕ   ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
5.	Јењић, С., Драгић, Ж. (2015). Учење о прошлости у настави природе и друштва - слобода или способни владари и велика освајања. У <i>Зборнику Наука и слобода</i> . Пале: Филозофски факултет, 783-789.	Стручни рад

Кратак опис садржине:

Анализа Наставног плана и програма за наставу познавања друштва за ученике петог разреда основне школе показује да постоје садржаји помоћу којих се ученици упознавају са далеком и ближом прошлешћу. Планирани фонд часова је сигурно довољан тако да ученици могу у потпуности овладати овим садржајима. Анализирајући уџбеник који се користи у Републици Српској аутори закључују, без намјере да умање вриједност

<p>истог, да се мање пажње посвјећује схватању вриједности слободе, а више способним владарима међу народима, великим освајањима и свјетским ратовима. У раду аутори сугеришу да исход учења у настави познавања друштва, између осталих, буде и разумијевање слободе и њених вриједности. Са тим у вези, у раду су сагледане могућности рада у настави које ће ученицима омогућити потпуно разумијевање вриједности слободе. Схватање слободе и свих њених вриједности могуће је коришћењем различитих извора знања, интеграцијом садржаја наставе познавања друштва са другим наставним предметима, посјетама музејима, архивима, галеријама и другим установама или манифестацијама.</p>
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>   ДА   <u>НЕ</u>   ДЈЕЛИМИЧНО</p>

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
6.	<p>Јењић, С., Драгић, Ж. (2015). Наставни час и савремене наставне стратегије у настави природе и друштва. У Зборнику <i>Настава и наука у времену и простору</i>. Лепосавић: Учитељски факултет, 641-654.</p>	Прегледни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>Настава природе и друштва, због разредно-предметно-часовног система наставе, углавном се реализује у учионици, иако је у новије вријеме тенденција усвајања знања непосредним посматрањем изворне стварности. Наставу природе и друштва корисно је реализовати у природи и друштвеној средини. Правилна типологија наставних часова и избор наставних стратегија одређују квалитет наставног процеса. У раду аутори теоријски одређују типове наставних часова и наставне стратегије у настави природе и друштва. Сагледане су наставне стратегије које се могу назвати савременим, а њихова примјена у настави требало би да омогући ученицима да уче, а наставницима да воде ученике у процесу стицања знања. Истиче се као погрешно да ученици у школи слушају наставника, а да код куће уче. То се може превазићи правилним избором наставних стратегија. У раду су укратко представљене и стратегије примјерене социјалним облицима наставног рада, као и њихов узајамни однос у наставном раду.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА <u>НЕ</u> ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
7.	<p>Драгић, Ж. (2015). Зависност школског постигнућа од брзине читања и разумијевања прочитаног текста. <i>Учење и настава</i>, Vol. II, бр. 3, 469-484.</p>	Прегледни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>Иако је о феномену читања написано много научних и стручних радова, исказано мноштво различитих мишљења и ставова, још увијек у теорији и наставној пракси постоји потреба за његовим освјетљавањем. Наиме, још увијек су евидентне извјесне непознанице и неслагања о самој природи читања, његовим карактеристикама и повезаности читања са другим феноменима у васпитно-образовном процесу. Читање несумњиво спада међу најинтезивније кориштене ученичку активност, која се стиче, изграђује и систематично усавршава у наставном процесу, али и касније. У овом раду су, са педагошко-психолошког аспекта, расвијетљени услови, динамизами, процеси, исходи и друге димензија читања. Аутор посебну пажњу придаје брзини читања и схватању смисла и суштине прочитаног текста као предусловима за бољу школску успјешност ученика у разредној настави.</p>		

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА   НЕ   ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
8.	Ратковић, Д., Драгић, Ж. (2016). Орф музикотерапија у инклузивној разредној настави музичке културе. <i>Учење и настава</i> , Vol. II, бр. 2, 365-378.	Прегледни рад

Кратак опис садржине:

У раду се, посредством аналитичке методе, разматра значај примјене Орф музикотерапије у инклузивној разредној настави музичке културе. Циљ је да се са аспекта инклузивне наставе утврди значај примјене Орф музикотерапије у свестраном развоју ученика са посебним потребама. Тумаче се појмови *инклузија*, *инклузивна настава*, *музикотерапија*, *Орф музикотерапија* и анализира релевантна музичко-педагошка литература која разматра проблематику терапеутског дејства музике на општи развој дјеце. Проучавају се теоријске основе музичко-образовног концепта Карла Орфа и предочавају могућности примјене елемената Орф музикотерапије у инклузивној разредној настави музичке културе. Истакнута је функционалност и смисао Орфовог инструментарија у инклузивној разредној настави, те је указано на улогу говора и покрета као терапеутских средстава. Закључено је да су музика, говор, покрет, плес, свирање и пјевање у синкретичком јединству и да могу имати изузетно терапеутско дејство и бити средство неспутаног израза и свестраног развоја ученика. Све ове елементе садржи Орф музикотерапија, која доприноси развоју комуникативних, когнитивних, перциптивно-моторних, физичких и социјално-емоционалних способности ученика. Из тих разлога, по нашем мишљењу, она треба да заузме значајније мјесто у стратегији инклузивног образовања.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА   НЕ   ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
9.	Јењић, С., Драгић, Ж. (2016). Истраживачки рад ученика у пројектној настави природе и друштва. <i>Учење и настава</i> , Vol. II, бр. 3, 547-570.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржине:

Реализација савремене наставе природе и друштва усмјерена је на активности ученика, искуствено учење и учење учења. То значи да се тежи ка томе да ученичка знања буду трајна и примјењива у свим животним ситуацијама, а не декларативна и важна само за наставу овог наставног предмета. Настава природе и друштва је нарочито повољна за ученички истраживачки рад, а то се може постићи путем проблемско-откривајуће наставе и кроз пројектну наставу. Индивидуални пројекти ученика и пројекти за групу ученика (па и цијело одјељење) могу бити ефикаснији од учитељевог поучавања у процесу сазнавања о природи и друштву. У раду аутори се баве истраживачким радом и активностима ученика у пројектној настави природе и друштва, а кроз резултате емпиријског истраживања проведеног у више основних школа констатују тренутно стање о истраживачком приступу у настави и истраживачком раду ученика при реализацији ученичких пројеката. Истраживање је показало да наставници познају вриједности истраживачког рада ученика, али да степен образовања и радно искуство нису статистички значајни за припремање и реализацију пројеката у настави природе и друштва. Истовремено, није се показала статистички значајна веза између стручног усавршавања наставника и истраживачког рада ученика. Кроз овај рад аутори се воде идејом афирмисања истраживачког рада ученика у пројектној настави природе и друштва.

<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>	ДА	НЕ	ДЈЕЛИМИЧНО
--	----	-----------	------------

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
10.	Јењић, С., Драгић, Ж. (2016). Анализа садржаја наставе о природи и друштву у Републици Српској и земљама региона. У Зборнику <i>Наука и евроинтеграције</i> . Пале: Филозофски факултет, 191-210.	Прегледни рад
<i>Кратак опис садржине:</i>		
<p>Аутори у раду анализирају и упоређују актуелне наставне програме за наставне предмете <i>Природа и друштво</i> и <i>Моја околина</i> у Републици Српској (БиХ) и сличних предмета о природи и друштву у земљама које су у Европској унији или кандидати за њено чланство. Идентификоване су разлике и сличности у циљевима учења, наставним садржајима, годишњем и седмичном фонду часова поменутих предмета по разредима. Резултати овог проучавања омогућују стандардизацију услова, садржаја и исхода учења и поучавања у настави о природи и друштву у региону и на европском простору. То је значајан допринос уједначавању методологије развијања наставних програма, иновирања наставног процеса и унапређивања методичког образовања и професионалног развоја будућих дипломираних учитеља.</p>		
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>		
ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
11.	Јењић, С., Драгић, Ж. (2016). Могућности и ограничења примјене уџбеника природа и друштво при усвајању садржаја из завичајне микрорегије. <i>Радови</i> , Vol. XIV, бр. 2. 141-154.	Прегледни рад
<i>Кратак опис садржине:</i>		
<p>“Завичај никада не заборави и увијек му се враћај“. Ова реченица представља идеју водилу за изучавање теме о специфичностима примјене уџбеника Природа и друштво у оквиру реализације наставних садржаја који се односе на изучавање околине и непосредне ученичке близине. Савремена настава природе и друштва има за обавезу да ученике млађег школског узраста уведе у поступно разумијевање простора којег називамо завичај. Како би се то остварило неопходно је да се у настави овог предмета користе адекватни наставни медији, методе и облици наставног рада, и да се са посебношћу уважава принцип завичајности (животне близине). Употреба уџбеника у млађим разредима основне школе у настави природе и друштва је од посебне важности, али због низа специфичности у припремању и реализацији наставних садржаја из поменутог наставног предмета постоје евидентна ограничења у примјени ових уџбеника.</p> <p>Аутори у раду представљају могућности које пружају уџбеници Природа и друштво у Републици Српској, а истовремено и одређена ограничења њихове примјене при формирању појмова из завичајне микрорегије (завичаја). Представљени су и одређени методички оквири који могу да допринесу квалитетнијем изучавању завичајне микрорегије ученика.</p>		
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>		
ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
12.	Јењић, С., Драгић, Ж. (2016). Школски простор у функцији реализације и унапређивања наставе природе и друштва. <i>Наша школа</i> , XXIII, бр. 1-2. 113-128.	Стручни рад

<i>Кратак опис садржине:</i>			
<p>У разредно-предметном систему наставе фаворизује се учионица као простор у којем се реализује настава. Међутим, простор за наставу треба да је детерминисан наставним садржајима и специфичностима наставног предмета. Наставу природе и друштва, због комплексних и специфичних садржаја које обрађује, треба реализовати у учоници, али и у другим просторима који се налазе у школи и њеном окружењу. Стога аутори у овом раду приказују и описују различите школске просторе, анализирају њихов значај и функционалну повезаност са наставом природе и друштва. Постојање различитих (специфичних) простора школе омогућује да процес сазнавања ученика о природи и друштву буде заснован на непосредном посматрању изворне стварности. Акцент у раду је стављен на учионицу, школску завичајну збирку, школски саобраћајни полигон, школско двориште, живи кутак и школски врт. У раду се ови простори повезују са наставним јединицама које се у њима могу успјешно реализовати.</p>			
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА <u>НЕ</u> ДЈЕЛИМИЧНО			

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
13.	<u>Dragič, Ž.</u> (2017). Role of fairy tales reception in development of critical thinking of primary school lower grade students. <i>European Journal of Education Studies</i> , Vol. III, No. 10, 94-114.	Оригинални научни рад
<i>Кратак опис садржине:</i>		
<p>Continual development of critical thinking of students is one of the crucial tasks of efficient teaching. Without constant encouragement of students' critical thinking, there is no gaining their intellectual independence in the process of acquiring, deepening, expanding and creative application of knowledge. The paper explicated possibilities of using fairy tales reception for the purposes of encouraging and developing critical thinking of primary school lower grade students. Dynamics of fairy tales narration, their overall structure, but also the development of this literary genre (from the folk genre, over the authorial one strongly relying on the oral, to the authorial with much more authenticity) are extremely compatible with the outline that the literary reception theory defined for reception process. In addition, the reception process that we formulate methodically in teaching (forming expectations' horizon, presenting predictions and assumptions, reading and assessing aesthetic distance) has been recognized as a framework system of critical thinking: evocation, understanding of meaning and reflection.</p>		
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> <u>ДА</u> НЕ ДЈЕЛИМИЧНО		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
14.	<u>Драгић, Ж., Јењић, С.</u> (2017). Почетно описмењавање и упознавање природне и друштвене стварности у оквиру друштвених токова и научних концепција. <i>Васпитање и образовање</i> , Vol. XLII, бр. 1-2, 135-151	Прегледни рад
<i>Кратак опис садржине:</i>		
<p>Развојни ток праксе и концепција почетног читања и писања и упознавања природне и друштвене стварности био је веома дуг, успорен и противурјечан, а разлози за то били су: разноликост методичких мисли, кључни домети и преломни моменти у оквиру научних концепција. Рад садржи резултате интердисциплинарног метатеоријског анализирања, компарације и генерализације научних сазнања и стручно-методичких импликација о промјенама концепата, програмских садржаја и начина почетног описмењавања дјете, младих и одраслих и њиховог упознавања са природним и друштвеним окружењем у оквиру динамичних и противрјечних тоталитарних и транзицијских друштвених токова. Такође су образложене околности и настојања</p>		

теоретичара и практичара за конституисање Методике наставе почетног читања и писања и Методике наставе природе и друштва у склопу модерних интрадисциплинарних и интердисциплинарних научних позиција и међузависности.
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА   НЕ <u>ДЈЕЛИМИЧНО</u>

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
15.	<u>Драгић, Ж.</u> , <u>Јењић, С.</u> (2018). Дилеме учитеља у дидактичко-методичком конципирању и реализацији наставе српског језика и природе и друштва. У Зборнику <i>Наука и евроинтеграције</i> . Пале: Филозофски факултет (рад рецензиран и прихваћен за штампу – потврда у прилогу).	Кратко/ претходно саопштење

Кратак опис садржине

Савремена разредна настава, за разлику од оне у ближој и даљој прошлости, пружа много веће могућности учитељима и ученицима у смислу инвентивности и креативности. Свака нова школска година доноси и нове могућности, а оне траже континуирано усавршавање професионалних компетенција учитеља. Истовремено, нове могућности отварају и нове дилеме које учитеља наводе на унапређивање квалитета наставног процеса. Планирање, припремање и реализација наставе су у директној вези са дидактичко-методичком оспособљеношћу учитеља, његовим педагошко-психолошким и дидактичко-методичким промишљањима и практично-искуственим знањима.

Учитељи су често у дилеми коју наставну стратегију да користе у раду, који облик наставног рада и методу, који медији одговарају наставним садржајима, како ефикасно користити уџбеник, шта задати ученицима за домаћи рад итд. Све наведено је интересантно за дидактичко-методичко конципирање ефикасне наставе уопште, а у овом раду акценат се ставља на разредну наставу српског језика и природе и друштва. На крају, када се свему томе дода и разнородна могућност иновирања наставе примјеном савремених наставних система, аутори су мишљења да су дидактичко-методичке дилеме својеврсни изазови учитељима у савременој разредној настави. У раду аутори посебну пажњу посвећују најчешћим дилемама које имају учитељи у дидактичко-методичком конципирању ефикасне разредне наставе и давању смјерница које могу да је унаприједи у васпитно-образовној стварности.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА   НЕ   **ДЈЕЛИМИЧНО**

Да ли кандидат испуњава услове?

ДА

НЕ

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРУ

Проф. др Миле Илић рођен је 6. марта 1950. године у Босанском Милановцу, Сански Мост, БиХ. Редовни је професор за уже научне области: Дидактика, Општа педагогија (Школска педагогија и Породична педагогија) и Методика разредне наставе (Методика наставе почетног читања и писања, Методичке иновације у разредној настави српског језика и књижевности и Методика васпитања за демократију) на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Магистарски рад *Потреба и могућност организовања наставе на различитим нивоима тежине у обради књижевног текста у четвртог разреда основне школе* одбранио је на Филозофском факултету у Сарајеву 1981. године. На истом факултету 1985. године одбранио је докторску дисертацију *Развој и проблеми педагошке науке у Босни и Херцеговини*. Био је учитељ, школски педагог и просвјетни савјетник. За изузетне резултате у развоју и унапређивању педагошке теорије и праксе у нас, а посебно за иноваторство у васпитно-образовном раду Републички комитет за образовање, науку и физичку културу БиХ додијелио је 1987. године др-у Мили Илићу награду „Хасан Кикић“ (што је било тада највише признање у образовању).

Био је професор и продекан Педагошке академије у Бањој Луци и предсједник Матичне комисије за оснивање Одсјека за педагогију Филозофског факултета у Бањој Луци (1994. године) и у неколико мандата шеф овог одсјека. Био је водитељ првог постдипломског (магистарског студија) Педагогије на истом Факултету.

Вишегодишњи је водитељ студијског програма разредне наставе у Бањој Луци на I и II циклусу студија и шеф Центра за учитељски студиј у Дервенти. Био је водитељ радне групе за израду Елабората о оправданости оснивања трећег циклуса - докторских студија из Методике разредне наставе на Филозофском факултету Бањој Луци, који је лиценциран 2015. године. На постдипломским студијама предавао је Дидактичке теорије и иновације и Теорије и моделе савремене школе на Филозофском факултету Бањој Луци и на Филозофском факултету у Палама.

Гостујући је професор на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву. За предмет Теорије и модели савремене школе држао је предавања на Филозофском факултету у Приштини. Био је неколико година професор Педагогије спорта на Вишој тренерској школи у Центру за спорт у Бањој Луци.

Од 1999. године је у Међународном пројекту CIVITAS-а у средњој школи и на универзитету, у групи аутора уџбеника за средње школе и приручника за студенте, тренер за учитеље, предавач и инструктор у Пилот програму сертификације средњошколских наставника за предмет Демократија и људска права.

Од 2002. године био је евалуатор грант пројекта РСУ образовање РС и ФБиХ Фонда за квалитет који је финансирала Свјетска банка (док је тај фонд постојао).

Био је координатор пројекта UNICEF-а Психолошке и педагошке услуге у основним и средњим школама и одговорни истраживач и руководилац трогодишњег тимског научноистраживачког пројекта Вредновање рада ученика, наставника и васпитно-образовних организација (1986-1998).

Био је координатор здруженог пројекта УНИЦЕФ-а, Удружења психолога Норвешке, Министарства просвјете и културе РС, Републичког педагошког завода и одсјека за Педагогију Филозофског факултета у Бањој Луци под насловом „Педагошке и психолошке услуге у основним и средњим школама (2002-2005)“.

Реализовао је вишегодишње пројекте у оквиру којих су развијени експериментално верификовани нови модели индивидуализоване, респонсибилне и инклузивне наставе различитих предмета. Био је ментор у изради неколико стотина дипломских и завршних радова, око стотину специјалистичких, магистарских и master радова и 16 доктората (од којих је већина одбрањена, неке дисертације су завршене, а мањи број њих је у завршној

фази обликовања).

Подносио је реферате, кореферате, саопштења на конгресима педагога, међународним и националним научним скуповима, округлим столовима и симпозијумима. Држао је предавања на многобројним семинарима за просвјетне раднике.

Био је главни и одговорни уредник часописа *Наша школа*, часописа за теорију и праксу васпитања и образовања РС-а, који се публикује у Бањој Луци од 1994. године. Уредник је већег броја зборника са научних скупова и члан редакције домаћих и иностраних часописа. Био је предсједник Друштва педагога РС-а у два мандата. Иностранци је члан Српске академије образовања (САО) у Београду.

Објавио је 20 књига (првих издања, тј. нових наслова) од којих је већина публикована у неколико (два-три, па чак и четири) издања, па их је укупно 29, и више од 280 научних и стручних радова.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Ilić, M. (1981). <i>Potreba i mogućnost organizovanja NRNT u obradi književnog teksta</i> . Beograd: "Pedagogija", br. 2.
2.	Ilić, M. (1989). <i>Ispitivanje i unapređivanje čitanja</i> . Beograd: "Nastava i vaspitanje", br. 4.
3.	Ilić, M. (1999). <i>Učenik – centar nastavnog procesa</i> . Beograd: "Pedagogija", br. 1-2, str. 60-62.
4.	Ilić, M. (2000). <i>Etape responsibilne nastave</i> . Beograd: "Nastava i vaspitanje", br. 1-2, str. 173-179.
5.	Ilić, M. (2001). <i>Razvojni tokovi i perspektive individualizovane nastave</i> . Beograd: "Pedagogija", br. 4, str. 19-30.
6.	Ilić, M. (2004). <i>Mjerenje i poboljšanje brzine čitanja naglas i u sebi, te ispitivanja i unapređivanja rada na književnom tekstu (u II knjizi grupe autora Dmitrović, O. P. i saradnici) "Usavršavanje nastavnika"</i> . Bijeljina: Pedagoški fakultet, str. 157-215.
7.	Ilić, M. (2014). <i>Recepcija kvaliteta univerzitetske nastave</i> . Zbornik II „Kvalitet vaspitno-obrazovnog rada“. Други конгрес педагога РС. Banja Luka: Друштво педагога РС, str. 239-258.
8.	Ilić, M. (2009). <i>Didaktičke osnove i vaspitne vrijednosti obrade kontroverznih nastavnih sadržaja</i> . Zbornik sa naučnog skupa sa međunarodnim učešćem „Naučna i duhovna utemeljenost društvenih reformi. Banjaluka: Filozofski fakultet, str. 509-523.
9.	Ilić, M. (2011). <i>Specifičnosti i efekti učenja učenika sa posebnim potrebama u inkluzivnoj razrednoj nastavi srpskog jezika</i> . Tematski zbornik “Inkluzivno obrazovanje- Od pedagoške koncepcije do prakse”. Filozofski fakultet u Novom Sadu, Odsjek za pedagogiju, str. 133-153.
10.	Ilić, M. (2010). <i>Savremena didaktika i tangentne nauke u teorijskom zasnivanju i kreativnom razvijanju inkluzivne nastave</i> . Zbornik sa naučnog skupa sa međunarodnim učešćem „Interdisciplinarnost i jedinstvo savremene nauke“. Pale: Univerzitet u Istočnom Sarajevu-Filozofski fakultet, str. 332-350.
11.	Ilić, M. (2012). <i>Naučni identitet metodike nastave početnog čitanja i pisanja</i> . Zbornik radova sa naučnog skupa „Nauka i identitet“. Istočno Sarajevo: Univerzitet u Istočnom Sarajevu – Filozofski fakultet, str. 509-514.
12.	Ilić, M. (2014). <i>Procesi, dinamizmi i efekti inkluzivne nastave</i> . Zbornik sa naučnog skupa sa međunarodnim učešćem „Nastava i učenje-savremeni pristupi i perspektive“. Užice: Učiteljski fakultet, str. 665-674.

13.	Ilić, M., Milutinović, Lj., Dragić, Ž. (2014). Razvoj kritičkog mišljenja učenika recepcijom bajke u razrednoj nastavi. U Zborniku Kritičko mišljenje-faktor razvoja nauke i društva (knjiga 13). Banja Luka: Filozofski fakultet, str. 255-268.
14.	Ilić, M., Amović Kezunović, R. (2015). Evaluacija tandemskog učenja. Zbornik radova sa skupa sa međunarodnim učešćem „Nastava i učenje-evaluacija vaspitno-obrazovnog rada. Užice: Učiteljski fakultet.
15.	Ilić, M., Jerković, Lj. (2015). Eksperiment u didaktičko-metodičkim istraživanjima. U Zborniku radova sa naučnog skupa Stanje i perspektive istraživanja u humanističkim i društvenim naukama. Banja Luka: Filozofski fakultet, str. 496-483.
16.	Ilić, M., Dragić, Ž., Jenjić, S. (2015). Uticaj brzine čitanja na uspjeh učenika mlađeg školskog uzrasta iz srpskog jezika. Beograd: Klett – Društvo za razvoj obrazovanja, Učenje i nastava, br. 3, str. 689-703.
17.	Ilić, M. (2017). Didaktičko-metodički tokovi, istraživačke orijentacije i sistemi nastave u teoriji i stvarnosti. Zbornik sa naučnog skupa <i>Nauka i stvarnost</i> . Pale: Filozofski fakultet.
18.	Ilić, M. (2017). Kulturno-potporna sredstva u didaktičkim paradigmama i nastavnim sistemima. Zbornik radova sa naučnog skupa sa međunarodnim učešćem <i>Kulturno-potporna sredstva u funkciji nastave i učenja</i> . Užice: Učiteljski fakultet, str. 91 – 104.
19.	Ilić, M. (2009). Odgojno-obrazovni efekti inkluzivne nastave. <i>Odgojne znanosti (Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje)</i> , br. 18, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, str. 363-380
20.	Ilić, M. (2000). Škola prepoznatljivog obilježja. Beograd: <i>Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja</i> , br. 33, str. 103-109.
21.	Šejtanić, S., Ilić, M. (2016). Verbal interaction between pupils and teachers in the teaching process. Bucharest: <i>European Journal of education Studies</i> , Volume 2, Issue 18, str. 162-175.
22.	Ilić, M., Jerković, Lj. (2017). Scientific and methodological soundness of experiments in pedagogical research. Bucharest: <i>European Journal of Education Studies</i> , Vol. 3, Issue 1, str. 112 – 122.

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

НЕ

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

РЕЦЕПЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА У МОДЕЛИМА РАЗВИЈАЈУЋЕ НАСТАВЕ НА МЛАЂЕМ ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ УЧЕНИКА

Наслов тезе је подобан?

ДА

НЕ

IV.2 Предмет истраживања

Предмет овог истраживања је провјеравање ефикасности рецепције књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) у погледу брзине разумијевања смисла прочитаног текста, познавања основних књижевнотеоријских појмова, школског успјеха ученика петог разреда основне школе, богаћења рјечника, вербалне креативности, развијености читалачких интересовања и моралне развијености ученика.

Предмет истраживања је подобан?

ДА

НЕ

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

Научном провјером и конкретизацијом хипотезе Виготског о развијајућој настави почела су се крајем 50-их година прошлог вијека, опсежно и на широкој експерименталној основи, бавити два научноистраживачка колектива – колектив Занкова и колектив Ељконинова и Давидова. Оба истраживачка колектива резултате свог експерименталног рада успјела су примијенити у пракси масовне школе, обликујући их самим тим у виду цјеловитих система развијајуће наставе (Давидов, 1995). Колектив Занкова се бавио разрадом новог дидактичког система обучавања ученика млађег школског узраста који је био усмјерен ка њиховом општем психичком развоју. Полазећи од става да постојеће основна настава, заснована на постулатима традиционалне дидактике, не обезбјеђује потребан психички развој дјете, Занков је поставио задатак да конципира такав систем основне наставе у којем ће бити постигнут далеко виши развој ученика него у оквирима традиционалане методике.

Нови дидактички систем стварао се путем организовања експерименталних педагошких истраживања, чија је реализација у реалним школским одјељењима мијењала постојећу наставну праксу. Кориштени су специјални програми и методе у погледу карактера и нивоа општег психичког развоја ученика нижих разреда. Тако конципирана експериментална настава „представљала је истовремено комплексни педагошки утицај на ученике, што се огледало прије свега у чињеници да су садржај експеримента чинили не појединачно узети наставни предмети, методи и поступци, већ провјера цјелисходности и ефикасности принципа цјеловитог дидактичког система који обухвата развијајућу почетну наставу“ (Давидов, 1995, стр. 17). Овај систем наставе одликовао се сљедећим међусобно повезаним принципима:

1. обучавање на високом нивоу тешкоћа,
2. водећа улога теоретских знања,
3. интензиван темпо обраде градива,
4. осмишљавање процеса учења од стране ученика и
5. систематски рада на развоју свих ученика (Занков, 1990).

Ови наведени принципи су били конкретизовани у програмима и методима наставе граматике и правописа руског језика, познавања природе, математике, читања, ликовног и музичког васпитања за ученике нижих разреда, а посебна пажња поклањала се стварању услова за књижевно стваралаштво ученика. Занковљев систем развијајуће наставе био је усмјерен на подстицање самосталне трагалачке мисли ученика, мисли повезаних са живим емоцијама и вољном сфером, што је доприносило превазилажењу монотоније и заморности у наставном процесу. Резултати експерименталних истраживања према овој методологији показали су да су ученици из експерименталних одјељења брже напредовали према вишим степенима, што је доприносило њиховом бржем интелектуалном развоју. У развијајућој настави битно је одредити саоднос између цјелине и дијелова, а Занков примат даје цјелини подвлачећи улогу цјеловитог педагошког дјеловања у развоју ученика. Међутим, овај систем развијајуће наставе имао је низ недостатака, али о њима ће бити ријечи у даљим фазама израде докторске дисертације.

Систем развијајуће наставе којег су конципирали и експериментално провјеравали Ељконин и Давидов, досљедно је садржавао хипотезу Виготског. Прије него што су развили теорију развијајуће наставе, било је потребно да разраде низ помоћних теорија. Циљ тима окупљеног око Ељконинова и Давидова био је установити улогу и значај нижег основношколског узраста у општем систему дјечијег развоја. Установљено је да у савременим условима тај узраст ученика може да ријеша своје образовне задатке у односу на друге узрасте ако се „у њему јављају и развијају основне новине, а то су:

1. наставна дјелатност и њен субјект,

2. апстрактно-теоретско мишљење и
3. усмјерено управљање понашањем“ (Давидов, 1995, стр. 23).

Поред тога, дошло се и до закључка да традиционално почетно основно школовање не обезбјеђује потпун развој претходно наведених новина код већине ученика, што је практично значило да традиционални наставни рад са ученицима не погодује стварању зона њиховог наредног развоја, већ усавршава и увјежбава психичке функције стечене још у предшколском периоду. Касније је овај тим разрадио помоћну теорију која је откривала садржај типова сазнања мишљења, као и и основних видова мисаоних радњи адекватних датим типовима.

Примјеном те теорије је доказано да је емпиристичко сазнање и мишљење усмјерено на груписање (или класификовање) предмета уз ослањање на упоређивање и формално уопштавање. Њих двојица су направили паралеле између емпиријског и теоријског сазнавања и мишљења. „Помоћу емпиристичког мишљења, усмјереног на очигледено-опажајна општа својства предмета, дијете рјешава многе задатке који се јављају у ситуацији њему познатих ових или оних предмета“ (Давидов, 1995, стр. 24). За разлику од емпиријског, у основи теоријског сазнавања и мишљења присутно је садржајно уопштавање неког система, а потом се мисаоно гради тај систем уз сагледавање могућности његове свеопште основе (Vasiljević, Vilotijević, N., Vilotijević. G., 2014). Основу поимања суштине развијајуће наставе за тим Ељконина и Давидова представљала је теорија наставне дјелатности и њеног субјекта (изложена је у бројим радовима Репкина, Ељконина, Ломпшера и Давидова). Поред ова два тима, чије чланове сматрамо зачетницима развијајуће наставе, неопходно је да прикажемо и нека експериментална истраживања која су настала у ближој прошлости, а у директној су вези са темом коју обрађујемо.

Миле Илић је крајем прошлог (XX) вијека (1982; 1984; 1989) дидактички утемељио и експериментално верификао наставу различитих нивоа сложености као нови модалитет система индивидуализоване наставе. Истраживање је извршено из три наставна предмета: матерњи језик (подручје књижевности), математика и биологија. У раду на књижевном тексту аутор је идентификовао три нивоа ученичког знања, и то: а) одређивање чињеница (ОЧ), б) разумијевање и схватање информација (РСИ) и в) могућност прераде информација (ПИ). У настави математике су такође прецизно одређени нивои и структуре знања, и то као: а) познавање основних математичких појмова и операција, б) разумијевање и схватање релација између величина и примјене стеченог знања у рјешавању математичких задатака и в) стваралачка примјена знања у рјешавању сложенијих математичких проблема. У настави биологије аутор је за нивое и структуре знања креирао нешто другачије називе, и то: а) познавање основних програмских садржаја, б) разумијевање и схватање чињеница и в) учење открићем уз стваралачку примјену знања (Илић, 1998).

Аутор је пошао од хипотезе да ће се под утицајем теоријски засноване наставе различитих нивоа сложености постизати статистички значајно бољи педагошки ефекти у раду на књижевном тексту у настави матерњег језика и усвајању програмских садржаја наставе математике и биологије, него у традиционалној настави. Након једногодишњег експеримента (у шест основних школа и 10 одјељења) аутор је потврдио главну хипотезу. Специфичност овог модалитета индивидуализоване наставе је у томе што уважава основне поставке теорије развијајуће наставе, односно „зону наредног ученичког развоја“. Без обзира на ниво тежине вјежби, у свакој од њих је било садржано око 30% задатака из „зоне наредног развоја“. Ефекти примјене наставе различитих нивоа сложености у обради књижевног текста конкретизовани су у сљедећим областима:

- а) разумијевање прочитаног текста,
- б) брзина читања у себи,
- в) брзина гласног читања,

- г) повећање пасивног рјечника,
- д) повећање успјеха у писменом изражавању и
- ђ) развој вербалне креативности (Илић, 1998).

Резултати овог истраживања показали су ефикасност диференцирања задатака по нивоима сложености и осталих компоненти наставног процеса, у односу на уобичајен наставни рад у настави књижевности, математике и биологије. У нашем истраживању биће коришћени неки од истраживачких иструмената поменутог истраживања који ће бити примјењивани искључиво у настави српског језика, односно у настави књижевности у петом разреду основне школе. Биће нам задовољство да након скоро 40 година од овог научног искорака провјеримо неке од тада постављених хипотеза и да докажемо још неке образовно-васпитне ефекте овог развијајућег модела наставног рада на млађем школском узрасту ученика, при рецепцији књижевних текстова.

Исти аутор је дидактички утемељио и експериментално провјерио ефикасност демократске партиципације ученика у наставном процесу, а систем наставног рада у којем је доминирала демократска партиципација назван је респонсибилна настава. Књига „Респонсибилна настава“ објављена је 2000. године (а друго издање 2002. године), у којој је аутор је пошао од парадигме да демократска партиципација учесника у наставном процесу треба да буде:

- 1) јединствена – јер укључује све ученика и наставника,
- 2) свеобухватана – јер се прожима кроз све фазе и елементе наставе,
- 3) развојно-стимулативна – јер треба да подстиче развој социјализирајућих индивидуалитета, кооперативност, комуникативност, толерантност, смисао за плурализам мишљења и аутентичан демократски ангажман ученика и
- 4) образовно-васпитно ефикасна – јер треба да утиче на повећање квантитета и квалитета ученичког знања, мотивације за учење, радних навика, стваралачких способности, као и на личну и колективну одговорност за ток и резултате наставе (Илић, 2002).

Циљ истраживања није био идентификација и дескрипција нивоа, противријечности и проблема у интеракцији носилаца активности, него да се у шире утемељеном акционом истраживању стање покуша квалитетно мијењати у правцу развијања и експерименталне валоризације модела тадашњег респонсибилног наставног рада, а сада већ експериментално у неколико научних пројеката провјереног система, тј. наставног процеса прожетог партиципацијско-демократском комуникацијом. Истраживачи налази указали су да демократско партиципације ученика основне школе у одлучивању о битним питањима припремања, извођења и вредновања редовне наставе има позитивне образовно-васпитне ефекте који су се очитовали на пољу повећања општег школског успјеха, увећања обима и подизања квалитета ученичког знања, формирања позитивних ставова према настави и школи уопште, јачања мотивације за школско учење, формирања позитивних ставова према демократској партиципацији и толерантној комуникацији и педагошки продуктивној и развојно-стимулативној респонсибилној настави. У овом систему наставног рада тежи се ка стварању повољне емоционалне „климе“ у одјељењу и подржавању њихове индивидуалне укључености, односно максималном ангажовању и активитету различитих стилова сазнавања, учења и стваралаштва. Такве наставне околности дјелују и на развијање интраперсоналних потенцијала ученика, међу којима су: ја-идентитет, јачање его-а, објективизација слике о себи, повећање нива аспирација, самопоштовање, његовање сазнајне радозналости и креативне усмјерености. Таква обиљежја овог наставног система подстичу изграђивање мотивационих, сазнајно-мисаоних и социјализацијско-емоционалних веза између актуелних и потенцијално приновљивих знања, вјештина, способности и осталих могућности ученика из зоне њиховог најближег развоја, па с тих аспеката можемо рећи да је и развијајући (Илић, 2002). Због тога смо се и одлучили да експериментално провјеримо

образовно-васпитну ефикасност овог модела развијајуће наставе у свим фазама наставних часова књижевности, а посебно у фази рецепције књижевних текстова.

Марко Стевановић је у својој књизи „Метода рецепције у настави“ (1998) описао основне карактеристике теорије рецепције у науци о књижевности, а нарочито је нагласио значај методе рецепције у функцији рационализације наставе и учења. У раду је експериментално доказао дјеловање методе рецепције у настави књижевности у четвртог разреда основне школе које се односило на: побољшање квантитета и квалитета знања ученика, развијање стваралаштва, богаћење и оснаживање интереса ученика према сазнавању, повећање мотивације у настави, мијењање слике о себи и изазивање креативних ставова. Аутор је у књизи нарочито указао на значај самосталног планирања, учења путем проблема и оспособљавање ученика у осјетљивости за проблеме и редефиницију, а кроз употребу методе рецепције. Примјеном методе рецепције у настави књижевности, истиче Стевановић, ученик остварује свој субјективни идентитет и индивидуални максимум. Она његује стицање знања као трајан изазов за ученике и омогућује им да иду даље од чињеница и да мисле више од оног што говоре. Налази Стевановићевог истраживања су битни за наше истраживање, јер је у њему метода рецепције примјењивана у настави матерњег језика.

Зоран Станковић је експериментално истражио примјену наставе на више нивоа сложености мултимедијалним приступом. Узорак у истраживању сачињавало је 108 ученика. Ово истраживање је представљало наставак експлицираног истраживања Миле Илића од 1980. године. Аутор је поред три нивоа задатака додао и ниво III-д који представља надоградњу III нивоа сложености задатака. Аутор је истакао да суштину примјене наставе на више нивоа сложености мултимедијалним приступом подразумијева наставни рад на диференцираним задацима (мултимедијалним приступом), гдје су ученици у прилици да самостално усвајају знања, операционализују их и провјеравају, те напредују сопственим темпом из „актуелне зоне“ у „зону наредног развоја“ (Станковић, 2005). Претпоставка у истраживању је била да ће ученици експерименталне групе под утицајем наставе на више нивоа сложености (уз мултимедијални приступ) знатно побољшати на пољу усвојености наставних садржаја природе и друштва у односу на иницијално испитивање и ученике контролне групе са којима је реализована уобичајена (недиференцирана) настава. Резултати овог истраживања су потврдили постављену хипотезу, а ученици експерименталне групе су у просјеку статистички значајно повећали квалитет и квантитет знања у односу на иницијално испитивање и ученике у контролној групи.

Дијана Вучковић је у књизи „Теорија рецепције у настави књижевности у млађим разредима основне школе“ (2006) експлицирала рецепционоестетички приступ изучавању књижевности у млађим разредима основне школе. Она истиче да се у наставном процесу тежи што потпунијем подстицању ученика на истраживачки, стваралачки и конструктиван однос према књижевном дјелу и да је само таквим полазним ставом могуће претендовати на остварење циљева из ове наставне области. Уколико је ученик у настави принуђен да се придржава наставникове интерпретације или интерпретације неког еминентног критичара, без и најмање могућности да унесе нека своја лична гледишта и запажања, њему ће настава књижевности постати незанимљива, па ће се умјесто експанзије интереса и љубави према књизи развијати револт према њој. У истраживачком дијелу ауторица је дошла до налаза да су ученици четвртог разреда основне школе довољно оспособљени да реципирају књижевни текст, али да велики број ученика није оспособљен и осамостаљен за вредновање текста. А вредновање је комплексан процес који захтијава посматрање текста из више углова и комплексну оцјену његове идејне и естетске суштине. Налази које ауторица наводи су битни за наше истраживање, јер је узраст ученика основне школе исти, а тематика истраживања слична нашем.

Синиша Стојановић (2007) је у својој докторској дисертацији под називом

„Образовно-васпитни ефекти респонсибилне и интерактивне разредне наставе“ експериментално провјерио примјену респонсибилне и интерактивне наставе различитих нивоа сложености. Циљ поменутог истраживања се односио на експериментално утврђивање васпитно-образовних ефеката респонсибилне и интерактивне наставе различитих нивоа сложености међусобно, а и у односу на традиционалну наставу српског језика и познавања друштва у четвртој разреду основне школе. Добијени резултати у овом истраживању дозвољавају високу поузданост у закључцима да су респонсибилна и интерактивна настава различитих нивоа сложености образовно-васпитно ефикасније од уобичајене (традиционалне) наставе у поменутиим предметима.

Рецепција свих програмских садржаја, а нарочито умјетничких, какав је књижевни текст, интензивно се одвија у инклузивној настави – новом наставном систему, недавно експериментално провјереном и у научној монографији Миле Илића „Инклузивна настава“ (2009; 2010; 2012) и изворном научном чланку поменутог аутора презентованом у часопису „Одгојне знаности – Хрватски часопис за одгој и образовање“ (број 18, 2009), гдје се истиче да „након појмовног одређења инклузивне наставе – новог дидактичког модела у сувременој школи – и експлицирања њених теоријских основа аутор образлаже методолошки концепт двоетапног експерименталног емпиријског истраживања. Утврђено је да су наставници разредне наставе тијekom полугодишње интерактивне обуке битно унаприједили професионалне (педагошко-психолошке и дидактичко-методичке) компетенције за извођење инклузивне наставе у односу на контролну групу у којој је реализиран програм традиционалног (предавачког) стручног усавршавања. Под утјецајем инклузивне наставе (експерименталног фактора) ученици експерименталне групе постигли су у другој фази експеримента (тијekom идућег полугодишта) значајно боља образовна постигнућа (брзина читања у себи, разумијевање прочитаног текста, писмено изражавање) и одгојне ефекте (мотивацију за учење и вербалну креативност) него ученици контролне групе који су судјеловали у уобичајеној (традиционалној) настави српског језика у петом разреду основне школе. Тиме је експериментално верифицирана теоријски заснована инклузивна разредна настава српског језика“ (Пић, 2009, стр. 363).

Драженка Шобат је у свом мастер раду под називом „Дидактичко-методичке специфичности и ефекти рецепције књижевног текста у разредној интерактивној настави различитих нивоа сложености“ (2009) експериментално провјерила ефекте рецепције књижевног текста у интерактивној настави различитих нивоа сложености у четвртој разреду основне школе. Ефекти рецепције књижевног текста у овом наставном моделу наставе односили су се на ниво знања у настави књижевности, утврђивање могућности за рецепцију програмских садржаја из наставе књижевности, теоријску примјену рецепционо-естетичке методе у разредној интерактивној настави различитих нивоа сложености, припремања за рецепцију књижевног текста, реализацију рецепције и вредновање токова разредне интерактивне наставе различитих нивоа сложености. Поред наведеног, у овом истраживању утврђивани су образовни и васпитни ефекти рецепције у интерактивној разредној настави књижевности различитих нивоа сложености (оспособљавање ученика за самосталну рецепцију и разумијевање књижевних текстова, брзину читања у себи, развијање читалачких интереса, мотивација ученика за учење, комуникација у настави и успјех ученика у настави српског језика). Потврђено је пет од шест хипотеза истраживања, а тиме је дошло до закључка да се организовањем интерактивне наставе различитих нивоа сложености у којој доминира рецепција књижевног текста постижу статистички бољи васпитно-образовни ефекти код ученика него при рецепцији књижевног текста у традиционалној настави.

Имајући у виду сва наведена истраживања, одлучили смо се да емпијски провјеримо образовно-васпитну ефикасност рецепције књижевног текста у моделима развијајуће наставе, односно у (интерактивној) настави различитих нивоа сложености и (интерактивној) респонсибилној настави на млађем школском узрасту ученика. Дакле,

настојаћемо да што свеобухватније приступимо емпиријској провјери утицаја рецепције књижевног текста у моделима развијајуће наставе, односно да обухватимо и оне васпитно-образовне ефекте који до сада нису истраживани у овим моделима, а то се првенствено односи на ученичко познавање и овладавање основним књижевнотеоријским појмовима, моралну развијеност ученика (познавање карактера, познавање моралних особина и суђење у социјалним ситуацијама) и развој читалачких интересовања ученика петог разреда основне школе.

Литература:

- Vajić, Lj. (2007). Reserpcija i delovanje književnog teksta na učenike. *Norma*, god. 12, br. 1, 147–156.
- Baňur, V. (1983). Законитости у промени положаја ученика у наставном процесу. *Наша школа*, бр. 7-8.
- Baňur, V., Поткоњак, Н. (1999). *Методологија педагогије*. Београд: Савез педагошких друштва Југославије.
- Vaucal, A. (2003). Konstrukcija i ko-konstrukcia u zoni narednog razvoja: Da li i Pijaže i Vygotski mogu biti u pravu? Београд: *Психологија*, 36 (4), 517–542.
- Vogojević, S. (2007). *Statistika za pedagoge*. Вања Лука: Комесграфија.
- Бранковић, Д. (1999). Методолошки поступци конструкције теста знања. Бања Лука: *Наша школа*, бр. 3-4.
- Бранковић, Д. (2005). Методолошке основе и ток педагошког истраживања. У *Теоријско-изведбени модели педагошких иновација*. Бања Лука: Филозофски факултет, 13–30.
- Бранковић, Д. и Илић, М. (2003). *Основи педагогије*. Бања Лука: Комесграфија.
- Буђевац, Н. и Бауцал, А. (2014). Развој читалачке писмености током прва четири разреда основне школе. Београд: *Иновације у настави*, XXVII (2), 22–32.
- Buzan, T. (2006). *Brzo čitanje*. Zagreb: Veble komerc.
- Бранковић, Д. (2016). Интеракција ученика и ИКТ основ парадигматског карактера информатичко-развијајућег учења и наставе. *Годишњак Српске академије образовања*. Београд: САО.
- Vasiljević, D., Vilotijević, N. i Vilotijević, G. (2014). Comparison of the model of Elkonyin and Davidiv and model Zankov. Novo Mesto: *Didactica slovenica Pedagoška obzorja*, 29 (2), 18–32.
- Vermeule, B. (2010). *Why Do We Care about Literary Characters?* Baltimore MD: The Johns Hopkins University Press.
- Vesković, M. (1989). Misaona aktivnost učenika – uslov i rezultat produktivne nastave. Novi Sad: *Pedagoška stvarnost*, 45 (7-8), 448–453.
- Виготски, Л. (1977). *Мишљење и говор*. Београд: Полит.
- Вилотијевић, М. и Вилотијевић, Н. (2016). *Модели развијајуће наставе I*. Београд: учитељски факултет.
- Вилотијевић, М. и Вилотијевић, Н. (2016). *Модели развијајуће наставе II*. Београд: Учитељски факултет.
- Vuković, N. (1996). *Književnost za djecu i omladinu*. Podgorica: Unireks.
- Вучковић, Д. (2006). *Теорија рецепције у настави књижевности у млађим разредима основне школе*. Никшић: Филозофски факултет.
- Вучковић, Д. (2017). Поучавање и усвајање читалачке писмености у млађим разредима основне школе у Црној Гори. Београд: *Иновације у настави*, XXX (2), 68–81.
- Давидов, В. (1995). О схватањима развијајуће наставе. У *Зборнику Сазнање и настава*. Београд: Институт за педагошка истраживања.
- Dragić, Ž. (2017). Role of fairy tales reception in development of critical thinking of primary school lower grade students. *European Journal of Education Studies*. 3 (10), 99–114.
- Ђорђевић, Ј. (2004). Теорије и схватања о настави и развоју. Нови Сад: *Педагошка стварност*, L (9-10), 734–758.

- Ђурџинов, М., Колјевић, Н., Ковач, Н., Куленовић, Т., Лешић, З. и Петковић, Н. (1981). *Moderna tumačenja književnosti*. Сарајево: Svjetlost.
- Enciklopedijski rječnik pedagogije* (1963). Загреб: Matica Hrvatska.
- Занков, Л. В. (1990). *Избранные педагогические труды*. Москва: Дом педагогики.
- Ивковић, М. (2017). Најважнији мотиви и подстицаји за читање ученика четвртог разреда основне школе. Београд: *Методичка пракса*, XVII (1), 129–140.
- Илић, М. (1982). Утицај наставе различитих нивоа тежине у обради књижевног текста на успјех ученика у разумијевању прочитаног текста. Сарајево: *Наша школа*, бр. 5-6.
- Илић, М. (1984). *Учење и настава различитих нивоа сложености*. Сарајево – Београд: ЗУНС
- Илић, М. (1989). Испитивање и унапређивање читања. Београд: *Настава и васпитање*, бр. 4.
- Илић, М. (1998). *Настава различитих нивоа сложености*. Београд. Учитељски факултет.
- Илић, М. (1999). Интерактивна настава различитих нивоа сложености. У *Интерактивно учење*. Бања Лука: Министарство просвјете, 77–108.
- Илић, М. (2002). *Респонсибилна настава*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Илић, М. (2004). Традиционални и савремени модели наставног рада. У *Традиција и савременост*. Бања Лука: Филозофски факултет, 1053–1062.
- Илић, М. (2005а). Планирање ефикасне наставе у обрнутом дизајну. Бања Лука: *Наша школа*, 26 (1-2), 143–158.
- Илић, М. (2005б). Тестови за утврђивање вербалних постигнућа у разредној настави српског језика и књижевности (или било ког матерњег језика и књижевности). У *Теоријско-изведбени модели педагошких иновација*. Бања Лука: Филозофски факултет, 235–261.
- Илић, М. (2011). Домети дидактике и модели наставног рада. Београд: *Годишњак Српске академије образовања*, 203–224.
- Илић, М. (2013). *Методика наставе почетног читања и писања*. Бања Лука: Комесграфика.
- Илић, М. (2016). Дидактичко-методички токови, истраживачке оријентације и системи наставе у теорији и стварности. У *Наука и стварност*, том II. Пале: Филозофски факултет, 57–77.
- Пић, М., Милутиновић, Лј. и Драгић, Ж. (2014). Развој критичког мишљења ученика рецепцијом bajke u razrednoj nastavi. У *Kritičko mišljenje – faktor razvoja nauke i društva*. Banja Luka: Filozofski fakultet.
- Илић, М. и Јерковић, Јб. (2014). Рецепција квалитета универзитетске наставе. У *Квалитет васпитно-образовног рада*. Бања Лука: Друштво педагога Републике Српске.
- Илић, М. (2015а). Дидактика и слобода учесника наставног процеса. У *Наука и слобода*. Пале: Филозофски факултет, 645–667.
- Илић, М. (2015б). Учење и поучвање у ефикасној настави. Београд: *Учење и настава*, I (1), 11–30.
- Илић, П., Гајић, О. и Маљковић, М. (2007). *Криза читања комплексан педагошки, културолошки и општедруштвени проблем*. Нови Сад: Градска библиотека.
- Iser, W. (1974). *The Implied Reader*. Baltimore MD: John Hopkins University Press.
- Iser, W. (1978). *The Act of Reading*. Baltimore MD: Johns Hopkins University Press.
- Итковић, З. (1998). Неки показатељи успјешности наставе на више разина тежине у раду с ученицима с теškoћама у учењу у редовитној настави. Загреб: *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 34 (1), 103–116.
- Јаус, Х. Р. (1978). *Естетика рецепције*. Београд: Полит.
- Jauss, H. R. (1982). *Aesthetic Experience and Literary Hermeneutics*. Minneapolis MN: University of Minnesota Press.
- Јовановић, М. и Димић, Н. (2016). Индивидуализација наставе применом задатака на три

- нивоа сложености као модел иновација у настави. *Годишњак Педагошког факултета у Врању, књига VII*. Врање: Педагошки факултет.
- Keen, S. (2007). *Empathy and the Novel*. Oxford: Oxford University Press.
- Kemelbekova, Z., Shengelbaeva, N., Mukasheva, A. & Korbayeva, S. (2014). Reception of literary texts at the french language. Slass state, Kazakhstan. *International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature*. 2 (7), 135–148.
- Кисин, Н. (2014). Стратегије поучавања ученика различитог нивоа знања (кроз призму методичких питања). Београд: Иновације у настави, XXVII (4), 109–118.
- Кнежевић, В. (1986). *Структурне теорије наставе*. Београд: Prosveta.
- Ковачевић, Б. (2012). *Интерактивна настава и морално васпитање ученика*. Источно сарајево: Филозофски факултет Пале.
- Крешић, И. (2014). Simbolika zastrašujućih motiva iz usmenih bajki i njihov utjecaj na razvoj dječje psihe. U J. Raffai (ur.), *Bajka, priča i njeni konteksti* (str. 251–258). Subotica: Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku.
- Krkljuš, S. (1989). Prilozi razvijajućoj nastavi. *Zbornik 22*. Београд: Institut za pedagoška istraživanja.
- Крњић, З., Степановић, И. и Павловић Бабић, Д. (2011). Читалачке навике средњошколаца у Србији. Београд: *Зборник института за педагошка истраживања*, 43 (2), 266–282.
- Крстић, Д. (1988). Психолошки речник. Београд: ИРО „ВУК КАРАЏИЋ“
- Лазаревић, В. (2005). Индивидуализована настава. Београд: *Образовна технологија*, 26 (2), 47–60.
- Lešić, Z., Kapidžić Osmanagić, H., Kantić Bakaršić, M. i Kulenović, T. (2007). *Savremena tumačenje književnosti*. Sarajevo: Sarajevo Publishing.
- Мајлис, А. (1968). Креативност у настави. Сарајево: Свјетлост.
- Мамузић, И. (1957). *Kako treba čitati književno delo*. Београд: Rad.
- Маринковић, С. (1995). *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*. Београд: Креативни центар.
- Maricki, D. (uredila) (1978). *Teorija recepcije u nauci o književnosti*. Nolit: Београд.
- Марковић, Б. (2017). Померање хоризонта рецепције – савремена поезија за ученике основношколског узраста. Београд: *Иновације у настави*, XXX (3), 44–56.
- Миленович, Ж. и Васильевна Попиль, Н. (2016). Использование иновационных методов обучения различного уровня сложности в преподавании языка и литературы в начальной школе. Лепосавић: *Зборник радова Учитељског факултета*, број 10, 213–222.
- Милутиновић, Љ. и Вучковић, Д. (2017). *Методика разредне наставе српског језика и књижевности*. Источно Сарајево: ЗУНС.
- Мужић, В. (1969). *Методологија педагошких истраживања*. Сарајево: ЗЗИУ
- Musa, Š. i Šušić, M. (2015). Teorija recepcije i školska recepcija. Mostar: *Hum*, 10 (13), 84–108.
- Nikolajeva, M. (2014). *Reading for Learning – Cognitive approaches to children’s literature*. Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Николић, М. (1997). Естетичке мотивације у тумачењу књижевноуметничких дела. Београд: *Настава и васпитање*, 46 (4), 377–384.
- Nodelman, P. (2008). *The Hidden Adult—Defining Children’s Literature*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Pavlović-Babić, D., Krnjaić, Z., Pešić-Matijević i Gošović, R. (2001). Struktura sposobnosti i veština kritičkog mišljenja, *Psihologija*, 34 (1–2), 195–208.
- Peašinović, R. (1976). *Pedagoška funkcija nastavnika u moralnom razvoju učenika*. Београд: Institut za pedagoška istraživanja.
- Педагошка енциклопедија 1 и 2* (1989). Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Pedagoški leksikon* (1996). Београд: ZUNS.

Педагошки рјечник (1987). Београд: ЗУНС.

Петровић, Т. (2011). Дете читалац. Нови Сад: *Детињство*, Међународни центар књижевности за децу „Змајеве дечје игре“, 37 (1), 70–76.

Поповић, Д. (2013). Развој читалачке писмености и образовни програм матерњег језика и књижевности у основној школи. Београд: *Иновације у настави*, XXVI (3), 112–122.

Пурић, Д. (2016). Разумевање текста у настави књижевности. Београд: *Настава и васпитање*, LXV (2), 427–437.

Пурић, Д. (2012). Књижевни текст у настави у млађим разредима основне школе. У *Зборнику радова Учитељског факултета у Ужицу*. Ужице: Учитељски факултет, 15 (14), 187–196.

Реџник књижевних термина (1985). Београд: Nolit.

Ристановић, Ц. (2011). Дјечји узрости и рецепција књижевног текста. Нови Сад: *Детињство*, Међународни центар књижевности за децу „Змајеве дечје игре“, 37 (1), 62–69.

Rumelhart, D. (1976). *Interaktivni modeli učenja*. Prijelom: Ostvarenje.

Смиљковић, С. и Милинковић, М. (2008). *Методика наставе српског језика и књижевности*. Врање: Учитељски факултет.

Solar, M. (1982). *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.

Spajić, N. (2007). Geneza i mogućnosti razvijajuće nastave. Београд: *Pedagogija*, LXII (4), 651–674.

Стакић, М. (2016). Рецепција књижевног дјела у настави српског језика. У *Бањалучки новембарски сусрети 2016*, том II. Бања Лука: Филозофски факултет.

Стакић, М. (2016). Улога наставника у избору методолошког приступа за интерпретацију књижевног дела. Београд: *Настава и васпитање*, LXV (3), 541–554.

Степановна Сиденко, А. (2006). О иновационим и традиционалним моделима наставног процеса. Београд: *Настава и васпитање*, 55 (2), 109–121.

Stevanović, M. (1998). *Metoda recepcije u nastavi*. Tuzla: R&S

Стојановић, А. (1997). Развијајућа настава и развој методике наставног рада. Бања Лука: *Наша школа*, 18 (3-4), 349–354.

Стојановић, С. (2007). Образовно-васпитни ефекти респонсибилне и интерактивне разредне наставе. Необјављена докторска дисертација. Бања Лука: Филозофски факултет.

Стојановић, С. (2006). Васпитни ефекти примене респонсибилне и интерактивне наставе у нижим разредима основне школе. Београд: *Иновације у настави*, 19 (4), 89–97.

Suzić, N. (2007). *Primjena pedagoške metodologije*. Banja Luka: HBS.

Schoppe, K. J. (1975). *Verbaler Kreativitätstest. Ein Verfahren zur Erfassung verbal-produktiver Kreativitätsmerkmale*. Göttingen, Toronto, Zürich: Hogrefe.

Тартаља, И. (1998). *Теорија књижевности*. Београд: ЗУНС

Турђачанин, В. и Љекрија, Ђ. (2006). *Osnovne statističke metode i tehnike u SPSS-u; Primjena SPSS-a u društvenim naukama*. Banja Luka: Centar za kulturni i socijalni popravak.

Hrvatska enciklopedija – mrežno izdanje (2017). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Цветановић, В. (1991). Облици самосталног и стваралачког рада ученика у обради текста и граматике с правописом. Београд: *Настава и васпитање*, бр. 1–2.

Шаранчић Чутура, С. (2011). Удео подналова у рецепцијском одређивању књижевног дела. Нови Сад: *Детињство*, Међународни центар књижевности за децу „Змајеве дечје игре“, 37 (1), 76–82.

Šikić, A. (2012). Nastanak i opšta shvatanja modela razvijajuće nastave. Београд: *Образовна технологија*, бр. 2, 161–170.

Шобат, Д. (2009). *Дидактичко-методичке специфичности и ефекти рецепције књижевног текста у разредној интерактивној настави различитих нивоа сложености*.

Необјављен магистарски рад. Бања Лука: Филозофски факултет.
 Šporer, D. (2016). Proučavanje recepcije i povijest čitanja. Zbornik *Dani hrvatskog kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Knjževni krug Split, 42 (1), 228–246.
 Zunshine, L. (2006). *Why We Read Fiction: Theory of Mind and the Novel*. Columbus OH: The Ohio State University Press.
 Yanling S. (2013). Review of Wolfgang Iser and His Reception Theory. *Theory and Practice in Language Studies*, 3 (6), 982–986.

Избор литературе је одговарајући?

ДА

НЕ

IV.4 Циљеви истраживања

Циљ истраживања је експериментално утврдити да ли се рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постижу статистички значајно боља образовно-васпитна постигнућа ученика млађег школског узраста, у односу на уобичајену интерпретацију књижевних текстова у традиционалној (претежно предавачко-приказивачкој) настави.

Задаци истраживања су:

1. Провјерити да ли ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно већа постигнућа у *брзини разумијавања прочитаног текста*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
2. Установити да ли ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајнија постигнућа у *познавању основних књижевнотеоријских појмова*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
3. Утврдити да ли ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно *бољи успјех из српског језика*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
4. Провјерити да ли ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајније *богаћење рјечника*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
5. Установити да ли ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно већа *постигнућа на тесту вербалне креативности*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
6. Испитати да ли ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно већа *читалачка интересовања*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
7. Провјерити у којој мјери ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) остварити напредак у *моралној развијености* (познавање карактера, познавање моралних особина и суђење у социјалним ситуацијама), у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.

Циљеви истраживања су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

Комплементарно циљу истраживања, **главна хипотеза** нашег истраживања гласи: *У процесу рецепције књижевних текстова у моделима развијајуће наставе на млађем школском узрасту ученици ће постићи у просјеку статистички значајно већа образовно-васпитна постигнућа него у традиционалној (претежно предавачко-приказивачкој) настави.*

Аналогно задацима истраживања, главна хипотезе операционализована је у низ **помоћних хипотеза**, и то:

1. Претпостављамо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно већа постигнућа у *брзини разумијавања прочитаног текста*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
2. Вјерујемо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајнија постигнућа у *познавању основних књижевнотеоријских појмова*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
3. Очекујемо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно *бољи успјех из српског језика*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
4. Претпостављамо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајније *богаћење рјечника*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
5. Вјерујемо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно већа постигнућа на *тесту вербалне креативности*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
6. Очекујемо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) постићи статистички значајно већа *читалачка интересовања*, у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.
7. Претпостављамо да ће ученици млађег школског узраста рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) остварити у просјеку статистички значајнији *напредак у моралној развијености* (познавање карактера, познавање моралних особина и суђење у социјалним ситуацијама), у односу на уобичајену (традиционалну) наставу.

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане?

ДА

НЕ

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Очекујемо да ће у процесу рецепције књижевних текстова у моделима развијајуће наставе на млађем школском узрасту ученици постићи у просјеку статистички значајно већа образовно-васпитна постигнућа него у традиционалној (претежно предавачко-приказивачкој) настави, односно да ће се рецепцијом књижевних текстова у моделима развијајуће наставе повећати брзина разумијевања смисла прочитаног текста, познавање основних књижевнотеоријских појмова, школски успјех ученика, богаћење рјечника, вербална креативност, читалачка интересовања и морална развијеност ученика петог разреда основне школе.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос?

ДА

НЕ

IV.7 План рада и временска динамика

Експериментални програм ће се реализовати у два одјелења ЈУ ОШ „Борисав Станковић“, а два контролна одјелења ће бити у ЈУ ОШ „Петар Петровић Његош“. Осим постигнућа на иницијалном мјерењу, тражиће се најсличнија одјелења по додатним факторима који би могли, поред експерименталног фактора, утицати на образовно-васпитне резултате, али и на зависне варијабле. Контролне варијабле су: образовни ниво и дужина радног стажа учитеља, бројност ученика у одјелењу и полна структура одјелења. Наш узорак је, дакле, намјеран по избору школа и узраста ученика. Узорак нашег истраживања чиниће ученици петог разреда основних школа „Борисав Станковић“ и „Петар Петровић Његош“. Јединице узорка су појединци, субјекти, ученици петог разреда основне школе.

У току школске 2017/2018. године биће извршен преглед и упознавање доступне научне и стручне литературе у вези са проблемом рецепције књижевног текста у моделима развијајуће наставе. На темељу те анализе почеле су припреме за наше истраживање. Избор школа и разреда који чине узорак на нивоу популације извршен је у мају 2018. године.

Иницијално мјерење, у сврху уједначавања група, извршићемо крајем другог полугодишта школске 2017/2018. године (на крају четвртог разреда). Дакле, извршићемо иницијално тестирање ученика у брзини разумијевања смисла прочитаног текста, вербалној креативности ученика, познавању основних књижевнотеоријских појмова, познавању рјечника, развијености читалачких интересовања и моралној развијености, а након тога слиједи примјена експерименталног програма (од септембра 2018). Експериментални програм обухвата реализацију часова српског језика у којима ће бити обрађени сљедећи књижевни текстови (наставне јединице):

- „Вожња“ – Десанка Максимовић (два часа),
- „У цара Тројана козије уши“ – Народна бајка (два часа),
- „Крепао катао“ – Народна приповијетка (два часа),
- „Виолина“ – Мирослав Демак (два часа),
- „Јетрвица адамско колена“ – Народна пјесма (два часа),
- „Плави зец“ – Душан Радовић (два часа),
- „Биберче“ – Народна бајка (два часа),
- „Босоноги и небо“ – Бранислав Црнчевић (два часа),
- „Позно јесење јутро“ – Исидора Секулић (два часа),
- „Први снег“ – Војислав Илић (два часа),
- „Подела улога“ – Гвидо Тартаља (два часа),
- „Башта сљезове боје“ – Бранко Ћопић (два часа),
- „Бобил и Друшкан“ – Сергеј Јесењин (два часа),
- „Шаренка“ – Скендер Куленовић (два часа),
- „У сунчаним брдима“ – Михајло Ражњатовић (два часа),
- „Сребрне плесачице“ – Десанка Максимовић (два часа),
- „Прва љубав“ – Бранислав Нушић (два часа),
- „Јеленче“ – Српска народна лирска пјесма (два часа),
- „Мјесец и његова бака“ – Бранко Ћопић (два часа),
- „Златно јагње“ – Светлана Велмар Јанковић (два часа),
- „Чаробни златник“ – Бранко В. Радичевић (два часа),
- „Није наодмет бити магарац“ – Градимир Стојковић (два часа),
- „Кад јечам жути“ – Алекса Микић (два часа),
- „Коврцава тачка“ – Предраг Бјелошевић (два часа),
- „Теслин мачак“ – Радован Ждрале (два часа),
- „Неретва“ – Алекса Шантић (два часа),

- „Са родом сам рашчистио“ – Рајко Петров Ного (два часа) и
- „Приче из давнине“ – Ивана Брлић Мажуранић (два часа).

Све поменуте наставне јединице биће реализоване у току једне школске године (2018/19) уз помоћ писаних припрема креираних у складу са одабраним моделима развијајуће наставе књижевности (са микропланом у обрнутом дизајну) на млађем школском узрасту (у експерименталним одјељењима). Рецепција књижевних текстова у моделима развијајуће наставе биће остварена у два експериментална одјељења (Е₁ и Е₂), а њена ефикасност ће се упоређивати у два контролна одјељења (К₁ и К₂), гдје ће бити организован рад ученика на истим књижевним текстовима у уобичајеној (предавачко-интерактивној) традиционалној настави.

У експерименталним и контролним одјељењима обрађиваће се исте наставне јединице, односно исти наставни садржаји из програмског подручја књижевност. Финално испитивање извршиће се у мају 2019. године. Обрада истраживачке грађе ће се извршити током јуна и јула 2019. године. У припремању и реализацији овог истраживања велику помоћ очекујемо од директора, педагога и наставника разредне наставе основних школа „Борисав Станковић“ и „Петар Петровић Његош“ из Бања Луке.

План рада и временска динамика су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.8 Метод и узорак истраживања

Методологију експерименталног истраживања рецепције књижевног текста у моделима развијајуће наставе на млађем школском узрасту ученика представљају логички структурисани и повезани сљедећи аспекти: проблем и предмет проучавања, научна, друштвена и стручна оправданост истраживања, циљ и задаци истраживања, варијабле у истраживању, хипотезе истраживања, методе, технике и инструменти истраживања, популација истраживања, ток и динамика истраживања и очекивани резултати. Сви поменути методолошки аспекти представљају основу за извођење и интерпретацију резултата експерименталног истраживања.

Сходно карактеру, проблему и предмету овог истраживања, његовом циљу, задацима и хипотезама, одабране су сљедеће истраживачке методе које ћемо користити у даљем раду.

То су:

- Метода теоријске анализе и синтезе,
- Сервеј истраживачки метод и
- Експеримент са паралелним групама.

Метода теоријске анализе и синтезе - Свако истраживање полази од теоријских сазнања стечених ранијим проучавањима. Да би проблем нашег истраживања могли ефикасно расвијетлити, потребно је да проучимо сву расположиву тематски релевантну литературу (научна дјела, монографије, научне расправе, чланке). Методом теоријске анализе желимо да што више размотримо сложеност проблема рецепције књижевног дјела у моделима развијајуће наставе на млађем школском узрасту ученика.

Анализом постојећих гледишта и теоријских разматрања конципирани смо теоријске основе за проблем нашег истраживања. Наша определијељеност је била да установимо какву образовно-васпитну ефикасност има рецепција књижевног текста у моделима развијајуће наставе. Прецизније, усмјерили смо се на сљедеће њене ефекте: брзину разумијевања смисла прочитаног текста, вербалну креативност ученика, познавање основних књижевнотеоријских појмова, богаћење рјечника, развијеност читалачких интересовања, моралну развијеност и школски успјех ученика. Ова метода ће нам послужити за уопштавање резултата и извођење закључака након реализованог истраживања.

Сервеј истраживачки метод, као варијанта дескриптивне методе, представља

неекспериментални истраживачки метод и има врло широку примјену. Овим методом користили смо се у прикупљању релевантних података о постигнућима у брзини разумијевања смисла прочитаног текста и приликом раличитих тестирања. „Сервеј метод се користи у истраживањима у којима се предмети и појаве у стварности захватају онаквим какве и јесу са циљем да се аналитички или дескриптивно сазнају њихова битна својства“ (Suzić, 2001, str. 49). Овај метод, као вид теренског истраживања, веома је погодан да уз помоћ одређених инструмената за прикупљање и анализу података утврди стање, открије одређене тенденције, те допринесе извођењу закључака о општим ставовима.

Експеримент са паралелним групама – Овим типом експеримента настоје се превазићи недостаци експеримента с једном групом. Њиме се омогућава праћење дјеловања (утицаја) више различитих фактора на више група јединица испитивања. Наш експеримент ће бити реализован кроз сљедеће међусобно повезане етапе: 1. иницијално испитивање свих релевантних варијабли, 2. уједначавање експерименталне и контролне групе, 3. увођење експерименталног фактора (Е група) и 4. финално испитивање.

Прије увођења експерименталног фактора и уједначавања група биће извршено иницијално испитивање сљедећих зависних варијабли: брзина разумијевања смисла прочитаног текста, познавање основних књижевнотеоријских појмова, школски успјех ученика на крају четвртог разреда основне школе, пасивни рјечник, вербална креативност ученика, читалачка интересовања ученика и степен моралне развијености.

Након иницијалног испитивања слиједи уједначавање ученика експерименталне и контролне групе у поменутих варијаблама. Осим ових варијабли, биће разматране и приближно уједначене контролне варијабле које се односе на образовни ниво учитеља и дужину њиховог радног стажа, библиотечки фонд одабраних основних школа, опште услове и радну атмосферу у школи. Експериментални фактор или независна варијабла у истраживању биће рецепција књижевног текста у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН). Планирање и припремање рецепције књижевних текстова у оквиру модела развијајуће наставе (НРНС и РН) обухватиће конципирање и креирање писаних припрема (микропланова наставе у обрнутом дизајну) за реализацију часова наставе српског језика (подручје књижевности), гдје ће се апострофирати рецепција књижевног текста. За разлику од рада на књижевном тексту у традиционалној (уобичајеној) настави, гдје је доминантан предавачко-приказивачки однос учитеља према наставном садржају и ученицима, при рецепцији књижевног текста у моделима иновативно-развијајуће наставе стварају се нови услови и разнородне могућности за разумијевање и схватање вриједности књижевног текста. У моделима развијајуће наставе омогућава се (углавном) персонализовано учење и дјелотворно поучавање које се огледа кроз учитељево објашњавање начина реализације задатака која су у зони актуелног и наредног нивоа, самосталан (или интерактивни) рад уз неопходно повремено поучавање и анализу разумијевања усвојених програмских садржаја.

Креирани микропланови рецепције у моделима развијајуће наставе, у дијелу који се односи на идентификацију жељених (очекиваних) резултата, темељени су на континуумима (А, Б и В) васпитно-образовних исхода за програмско подручје књижевност, које је дефинисала и експериментално валоризовала Љиљана Јерковић у својој докторској дисертацији „Дидактичке основе и образовно-васпитни ефекти индивидуално планиране наставе“. Креираним микроплановима рецепције књижевних текстова, „утканим“ у иновативно-развијајуће моделе наставе, настојаћемо да утичемо на повећање образовно-васпитних постигнућа ученика петог разреда основне школе.

На примјер, вербална креативност и богаћење ученичког рјечника при рецепцији у моделима развијајуће наставе постизаће се у фазама које се односе на евоцирање хоризонта (видокруга) очекивања, исказивање личне рецепције прочитаног и презентацији (извјештавању) резултата (интерактивне) рецепције (Шта очекујеш од овако

формулисаног наслова приче? Образложи шта за тебе представља домишљатост! Пронађи у тексту необично написане ријечи и замијени их другим ријечима!). Рјешавајући вјежбе који се односе на извођење тематике (поуке или поруке) и мотива прочитаног текста, одређивање риме и ритма, осјећања и пјесничких слика, разврставање ликова, разликовање ствараних (животних) од нестврних догађаја и ситуација, ученици ће бити у могућности да интензивније усвајају основне књижевнотеоријске појмове који су неопходни за ефикасну рецепцију књижевних текстова.

Стимулативним вјежбама и задацима које ће ученици рјешавати у складу са својим индивидуалним могућностима, а које се тичу поступака и особина ликова (и њихових карактера) интензивније ће се повећавати морална развијеност ученика (Које су сељакове особине истакнуте у причи? На који би начин оправдао/ла сељакову намјеру да надмудри каматника? Да ли сте у животу имали ситуацију сличну овој? Опишите је! Протумачите колико је задовољена правда у овој причи! Објасни начин на који би ти пресудио/ла у овој причи!). Интензивним читањем и (интерактивном) рецепцијом књижевних текстова у складу са индивидуалним могућностима требали би се повећавати брзина разумијевања смисла и суштине прочитаног и читалачки интереси ученика. Реализација експерименталног фактора започеће извођењем микропланова рецепције књижевних текстова у моделима развијајуће наставе (НРНС и РН) у оквиру редовне наставе српског језика током школске 2018/19. године. Током реализације истраживања, у експерименталним и контролним групама ће се обрађивати исти програмски садржаји (исти књижевни текстови).

У оквиру истраживачких метода користиће се следеће технике истраживања:

- Тестирање брзине разумијевања прочитаног текста,
- Тестирање познавања основних књижевнотеоријских појмова,
- Тестирање ученичког рјечника,
- Тестирање вербалне креативности ученика,
- Тестирање моралне развијености ученика (познавање карактера, познавање моралних особина и суђење у социјалним ситуацијама),
- Анкетирање ученика о њиховим читалачким интересовањима и
- Анализа школске документације.

Тестирање је истраживачка техника која омогућава да на организован и систематски начин дођемо до научних чињеница о знањима, навикама, способностима и особинама личности испитаника, а потом до резултата (исхода или ефеката) васпитно-образовног рада (Банђур и Поткоњак, 1999). У нашем истраживању користићемо тест брзине разумијевања прочитаног текста, тест вербалне креативности, тест познавања основних књижевнотеоријских појмова, тест рјечника и тест моралне развијености ученика.

Анкетирање је истраживачка техника у којој се испитаницима постављају питања и од њих се тражи да на постављена питања напишу одговоре. Питања се постављају у писаној форми, а тако се дају и одговори. Путем тих одговора долази се до адекватних чињеница које се односе на педагошку појаву која је предмет истраживања. У нашем истраживању користићемо упитник о читалачким интересовањима ученика. Анализа школске документације нам је потребна да би се прикупили општи подаци о ученицима и закључне оцјене из српског језика на крају школске 2017/2018. године.

Истраживачки инструменти представљају врло важан „алат“ у сваком истраживању, јер од њих зависи какве ће се чињенице сакупити и на каквим ће се чињеницама заснивати педагошко, методичко и свако друго истраживање. У нашем експерименталном истраживању ћемо користити следеће истраживачке инструменте:

1. Тест брзине разумијевања прочитаног текста (ТБРПЧ) у А и Б форми,
2. Тест познавања основних књижевнотеоријских појмова (ТПОКП) у А и Б форми,
3. Тест рјечника (ТР) у А и Б форми,

4. Тест вербалне креативности (ТВК) у А и Б форми,
5. Упитник о читалачким интересовањима ученика (УОЧИУ),
6. Тест карактера (ТК),
7. Тест познавања значења моралних особина (ТПЗМО),
8. Тест суђења у социјалним ситуацијама (ТСУСС),
9. Евидентна листа.

Неке од инструмената смо преузели, а неки су самостално креирани или уз помоћ ментора.

1. Тестови брзине разумијевања прочитаног текста (ТБРПЧ) у А и Б форми креирани су у оквиру овог истраживања за потребе утврђивање ефективне брзине читања у себи, односно нивоа разумијевања прочитаног текста. Испитивање брзине читања у себи вршиће се у сваком одјељењу. Испитаници (ученици) ће на знак испитивача почети да индивидуално читају непознати текст у себи.

Након истека једног минута испитивач ће им дати знак за престанак читања, а потом дати задатак да заокруже последње двије прочитане ријечи. Након тога слиједи читање остатка текста, а онда индивидуално давање одговарање на постављена питања. Послије слиједи поступак вредновања ученичких одговора на постављена питања и утврђивање постотка тачних одговора на постављена питања. Множењем бруто брзине читања у себи са постотком тачно одговорених питања, а потом дијељењем тог производа са 100, добија се ефективна брзина читања у себи, као поуздан показатељ разумијевања смисла прочитаног текста.

2. Тест познавања основних књижевнотеоријских појмова (ТПОКП) у А и Б форми такође конструисан у оквиру овог пројекта, креиран је за потребе утврђивања нивоа познавања основних књижевнотеоријских појмова ученика петог разреда основне школе. Обе форме теста садржавају по 17 задатака за ученике. Формулација питања је таква да се у њима садржани почетни појмови из књижевности од другог до петог разреда основне школе. Овај инструмент ћемо баждарити.

3. Тест вербалне креативности (ВТК) конструисао је њемачки психолог Карл Јозеф Шопе (Karl-Josef Schoppe). У иницијалном испитивању користимо А форму овог теста коју је конструисао Шопе (Schoppe, 1975), а Б форму је креирао Миле Илић (Илић, 1981), респектујући теоријско полазиште и садржаје А форме. Исте је раније користила и Љиљана Јерковић за потребе свог истраживања (2018) и навела његову познату структуру. „У том тесту репрезентовано је шест принципа продукције:

1. Изазивање асоцијација према датим сличностима морфолошких облика ријечи. То је омогућено у субтестовима „Исти почети ријечи“ и „Исти крајеви ријечи“.
2. Изазивање асоцијација при којима се више ријечи, које су одређене једним дијелом своје морфологије, морају синтаксички (говорно-логички) комбиновати. То су субтестови: „Реченице од четири ријечи“ и „Проналажење имена“.
3. Исказивање асоцијација истих или сродних семантичких функционалних значења. То се остварује у субтестовима: „Иста обиљежја“ и „Сличности“.
4. Изазивање идеја с интенцијом ослобађања од неке функционалне шеме.
5. Идеја од којих се тражи логичка екстраполација искустава у нове ситуације. То се остварује у субтесту „Утопијске ситуације“.
6. Изазивање идеја код којих се траже особине и нове вербалне творевине умјесто уобичајених назива. То је омогућено у субтесту „Проналажење надимака“.

У девет субтестова Теста вербалне креативности узети су сљедећи Гилфордови концепти: флуентност ријечи, флуентност идеја, асоцијативна флуентност, експресивна флуентност, спонтана флексибилност, адаптивна флексибилност и оригиналност“ (Јерковић, 2018, стр. 72 – 73).

4. Тест рјечника (ТР) намијењен је за мјерење пасивног рјечника ученика. Примјенићемо стандардизоване (А и Б) форме теста рјечника које је конструисао Миле

Илић (1985). Тест рјечника (ТР) састоји се од укупно 100 ријечи. Поред сваког редног броја налази се ријеч која је одштампана великим словима, а поред ње се налази пет других ријечи које су написане малим словима. Задатак ученика је да подвуче једну од пет понуђених ријечи која је најближа ријечи која је написана великим словима по њеном значењу. За сваку тачно подвучену ријеч испитаник добија по један бод, а то значи да је укупан скор на тесту 100.

5. Упитник о читалачким интересовањима ученика сачињен је од 15 питања у вези са читалачким интересима испитаника (ученика). Задатак испитаника је да сваку започету реченицу допуни тако што ће заокружити или подвући само један од понуђених наставака (одговора) за ту реченицу. Потребно је подвући или заокружити само онај наставак (одговор) који у највећој мјери одговара процјени испитаника.

6. Тест карактери (ТК) је инструмент који се састоји од осам задатака који су везани за препознавање људског карактера. У уводном дијелу сваког задатака описан је карактер једног типа човјека, а последице задатка понуђена су четири назива различитих карактера. Испитаници (ученици) требају прочитати цијели опис, а затим заокружити слово испред оног назива који описаном карактеру најприближније одговара. Преузели смо га од мр Мире Лакетић, докторанта Филозофског факултета у Бањој Луци, која га је користила за потребе свог истраживања, респектујући теоријска полазишта и садржаје форме теста коју је конструисала Ранка Пеашиновић (1976). Форма теста Ранке Пеашиновић је садржавала 15 негативно описаних карактера који се манифестују у различитим животним ситуацијама. Коефицијент поузданости форме теста Ранке Пеашиновић износио је 0,80, а вриједност Alfa Kronbah-а форме Мире Лакетић износи 0,81.

7. Тест познавања значења моралних особина (ТПЗМО) креиран је за потребе утврђивања значења неких основних моралних појмова који се односе на позитивне особине личности. Појмове из ове области ученици су имали прилику да чују у оквиру неког посебног наставног предмета (нпр. најчешће при анализи ликова у раду на књижевном тексту). Значења ових особина могу се употребљавати у свакодневном животу, у односима према друговима, учитељима, родитељима итд. Испитаници треба да одговоре дају што краће, по могућности у једној или највише двије реченице. Тест познавања значења моралних особина садржи 22 особине. Преузели смо га од мр Мире Лакетић, докторанта Филозофског факултета у Бањој Луци, која је исти (по узору на форму теста Ранке Пеашиновић) користила за потребе свог истраживања. Форма теста Ранке Пеашиновић садржавала је 24 морална појма и коефицијент поузданости износио је 0,81, а релијабилност форме Мире Лакетић огледа се кроз вриједност Alfa Kronbah-а која износи 0,81.

8. Тест суђења у социјалним ситуацијама (ТСУСС) садржи 14 различитих животних ситуација. Ситуације су различитог карактера (забавне, досадне, тужне, стресне). Уз сваку ситуацију дата су четири одговора, од којих је тачан само један. Задатак испитаника (ученика) је да заокружи слово испред одговора за којег сматра да је исправан (А, Б, В или Г). Инструмент је у складу са садржајем форме истоименог теста Ранке Пеашиновић (1976).

9. Евидентна листа ће нам користити за прикупљање основних података о испитаницима (ученицима) који су нам потребни приликом истраживања.

Популацију у овом истраживању чине ученици петог разреда основне школе на подручју града Бања Лука, у школској 2018/2019. години. Податке о коначном броју ученика петог разреда на територији града Бања Лука добили смо из Републичког Педагошког завода. Број ученика петог разреда на територији града Бања Лука у школској 2017/18. години је 1719.

У узорку ће бити 185 ученика експерименталних и контролних одјељења. У четири одјељења основне школе Борисав Станковић (од којих два планирамо да буду

експериментална) има укупно 83 ученика, а у четири одјељења у основној школи Петар Петровић Његош (од којих два планирамо да буду контролна) има укупно 102 ученика. Која ће одјељења бити она (два експериментална и два контролна) у којима ће се примјењивати експериментални фактор и она са којима ће се упоређивати ефикасност експерименталног фактора, биће познато након уједначавања одјељења које ће реализовати средином јуна 2018. године (на крају четвртог разреда).

Узорак ће сачињавати ученици различитих категорија (исподпросјечни, просјечни и изнадпросјечни), а уједначавање ће се вршити на основу иницијалног мјерења сљедећих зависних варијабли: брзина разумијевања смисла прочитаног текста, познавање основних књижевнотеоријских појмова, школски успјех ученика на крају четвртог разреда основне школе, пасивни рјечник, вербална креативност ученика, читалачка интересовања ученика и степен моралне развијености.

Метод и узорак су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Експеримент ће бити реализован у двије бањалучке основне школе на популацији ученика петог разреда. Експериментална провјера не подразумијева лабораторијске услове рада. За рад са експерименталном групом планиран је модел наставних јединица и готових наставних припрема за реализацију часова наставе српског језика (подручје књижевности).

Реализација наставних јединица у експерименталним групама је у потпуности усклађена са актуелним наставним планом и програмом. У експерименталним и контролним одјељењима биће реализовани исти програмски садржаји (исти књижевни текстови), У Е одјељењима ће бити реализована рецепција књижевних текстова у моделима развијајуће наставе, док ће у К одјељењима књижевни текстови бити обрађивани на уобичајен (традиционалан) начин. Општи школски услови (материјално-технички, кадровски) услови Е и К одјељења су уједначени, чиме је омогућена компарација резултата експерименталног истраживања.

Услови за експериментални рад су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.10 Методе обраде података

У сврху прелиминарног испитивања и захтјева дефинисаних циљем, задацима и хипотезама истраживања за наше истраживање, при обради података неопходни ће бити сљедећи статистички поступци:

- а) Пирсонов Хи-квадрат тест и коефицијент контингенције,
- б) Пирсонов коефицијент корелације,
- в) Рачунање мјера централне тенденције (аритметичка средина),
- г) Рачунање мјера стандардног одступања (стандардна девијација),
- д) Колмогоров-Смирнов тест,
- ђ) Факторска анализа,
- е) t - тест
- ж) f - омјер и
- з) Тест предзнака.

За потребе статистичке обраде и приказивања свих важнијих резултата истраживања користићемо статистички програм СПСС (SPSS 20.0 for Windows).

Предложене методе су одговарајући?

ДА

НЕ

V ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	<u>ДА</u>	НЕ
Тема је подобра	<u>ДА</u>	НЕ

Образложење (до 500 карактера):

Желимир Драгић је мастер разредне наставе. На постдипломском (мастер) студију имао је високу просјечну оцјену (9,03), а био је врло успјешан студент и на основним студијама (просјечна оцјена 8,92). На трећем циклусу студија – докторским студијама из Методике разредне наставе, постигао је просјечну оцјену 10,00. Објавио је запажене научноистраживачке и стручне радове, од којих су шест (два оригиналана научна рада, три прегледна чланка и једно кратко/претходно саопштење) из подручја теме пријављене докторске дисертације. Подобан је кандидат за израду докторске дисертације.

Изабран је нови и врло актуелан проблем научног истраживања. Инвентивно је развијен и 21.5.2018. године јавно, на Филозофском факултету у Бањој Луци, одбрањен тематски прикладан концепт експерименталног дидактичко-методичког научног истраживања (пред Комисијом у саставу: 1. проф. др Миле Илић, предсједник, 2. проф. др Љубомир Милутиновић, члан и 3. проф. др Младен Шукало, члан) са адекватним теоријским утемељењима, циљевима, хипотезама, истраживачким методама, мјерним инструментима, узорком испитаника и другим елементима, па је реално очекивање да ће истраживачки резултати значајно допринијети проширивању и продубљивању знања методике разредне наставе српског језика и књижевности о рецепцији књижевног текста у моделима развијајуће наставе на млађем школском узрасту ученика. Планирано истраживање није само научно релевантно, већ има и апликативне и друштвене вриједности.

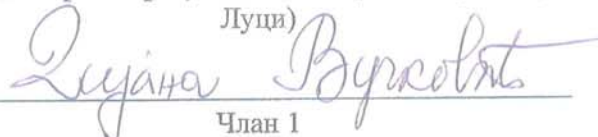
Комисија даје оцјену да је тема „Рецепција књижевног текста у моделима развијајуће наставе на млађем школском узрасту ученика“ подобра за израду докторске дисертације и са задовољством предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да усвоје овај Извјештај и одобре израду дисертације. Комисија предлаже да се за ментора у изради дисертације именује проф. др Миле Илић.

Датум: 21.6.2018. године.

Предсједник комисије

(Проф. др Миле Илић, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Бањој
Луци)

Члан 1

(Др Дијана Вучковић, доцент Филозофског
факултета Универзитета у Никшићу)

Члан 2

(Др Вишња Мишић, доцент Учитељског
факултета Универзитета у Београду)